

Jaarverslag 2019

**Maritiem Portal van Nederland <https://maritiemportal.nl/>
en
Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland
Huygens ING – KNAW**

Sinds de lancering van het Maritiem Portal van Nederland (maritiemportal.nl) in november 2016 zijn de vele, actieve maritiem-historische organisaties in Nederland op één centrale plaats vindbaar en toegankelijk. Het portal is voor het bredere publiek, onderzoekers en geïnteresseerden in maritieme geschiedenis, archeologie en erfgoed echt dé algemene ‘toegangspoort’ geworden voor het zoeken naar maritiem-historische informatie. In de afgelopen jaren heeft de website zich succesvol ontwikkeld tot een online maritiem-historisch kenniscentrum met dertig deelnemende organisaties (zie [hier](#) voor een actueel overzicht van de deelnemers). Op het Maritiem Portal kan snel informatie over maritieme onderwerpen, evenementen of organisaties worden gevonden. Onderzoek naar maritieme geschiedenis wordt zo gemakkelijker. Ook worden nieuwe connecties tussen data zichtbaar. Hierdoor worden nieuwe onderzoeksvragen gestimuleerd en wordt de belangstelling voor maritiem-historisch onderzoek bevorderd. De belangstelling voor maritiem-historisch onderzoek is springlevend. Onderzoekers, conservatoren en belangstellenden vormen een hechte community en maken gezamenlijk gebruik van het Maritiem Portal. Kennis wordt gedeeld en onderlinge gezamenlijke initiatieven worden bevorderd.

Het informele nationale samenwerkingsverband op maritiem gebied, de Maritieme Koepel, nam in 2014 het initiatief voor de ontwikkeling van één centrale ‘toegangspoort’, het Maritiem Portal. Een groot aantal organisaties en instellingen, die zich met maritieme informatie, geschiedenis en cultuur bezighouden, committeerden zich in de afgelopen jaren aan de ontwikkeling en het onderhoud van het Maritiem Portal van Nederland. Nieuwe deelnemers blijven van harte welkom, want een groot draagvlak is de basisvoorwaarde voor het verder uitbouwen van dit project. Het [Huygens ING – KNAW](#) heeft het Maritiem Portal ontwikkeld en zal dit hosten. Een portal gewijd aan maritieme geschiedenis en cultuur past goed bij de missie van het Huygens

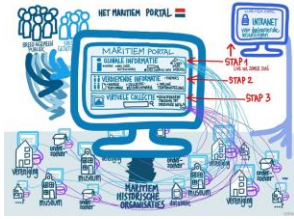
ING ‘Terug naar de bron: de geschiedenis ontrafeld met nieuwe technologie’, dat in een Netwerk Maritieme Bronnen ook andere projecten, databases en e-publicaties op maritiem gebied gaat samenbrengen met behulp van Linked open data-techniek.

De [Samenwerkende Maritieme Fondsen](#) (Vereeniging de Prins Hendrik Stichting, Admiraal van Kinsbergenfonds, Vaderlandsch Fonds ter Aanmoediging van 's-Lands Zeedienst, Directie der Oostersche Handel en Reederijen, Stichting Ondersteuningsfonds N.I.S.S.) en de [Vereeniging Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum](#) waren bereid om subsidies te verstrekken.

Het Maritiem Portal werd volgens de planning basaal ontwikkeld in drie fasen (maart 2016-maart/juli 2019). In de eerste twee fasen werd de website vormgegeven en is er veel algemene en verdiepende informatie geplaatst. In de derde en laatste ontwikkelfase lag de focus op het toevoegen van virtuele collecties. Het portal heeft in 2018 twee pilots zelf geëntameerd. Zo werd in 2018 in opdracht van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) door Tom Quist (Huygens ING) een virtuele tentoonstelling ontwikkeld over het VOC-schip *Rooswijk*, dat in januari 1740 met man en muis verging op de Noordzee <https://maritiemportal.nl/rooswijk-eeen-virtuele-tentoonstelling/>. Ook realiseerde het Huygens ING in samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Rijksmuseum, Het Scheepvaartmuseum en het Zuiderzeemuseum een [pilot](#) waarin door middel van Linked Open Data gegevens over museale objecten werden gecombineerd met data uit maritiem-historische datasets. De Linked Open Data-demo (november 2018) toont dat de toepassing van Linked Open Data-techniek prachtige kansen biedt om informatie van erfgoed- en onderzoeksinstellingen onderling te verbinden, te verrijken en onbegrensd toegankelijk te maken. De techniek stelt gebruikers in staat om maritieme collecties en datasets in allerlei variaties te bevragen en in samenhang te bezien. De demo is echter geen standaard aggregatie, en er is veel werk verzet door ontwikkelaars om de pilot te realiseren. Het wenkend perspectief is dat de erfgoedsector én de wetenschappelijke wereld hiermee hun voordeel zullen doen: objecten zijn historische bronnen en wetenschappelijke data kunnen historische museale collecties verrijken. Relevante informatie wordt in onderling verband getoond en nieuwe connecties tussen data worden zichtbaar. Nieuwe onderzoeksvragen op maritiem-historisch gebied en interdisciplinair worden mogelijk. Als vervolg op de demo zal in 2020 een haalbaarheidsstudie worden uitgevoerd.

Midden 2019 werd de derde projectfase van het Maritiem Portal afgesloten. Het doel is bereikt: onder de vleugels van het Huygens ING is er een mooie digitale toegang tot het maritieme verleden en heden van Nederland tot stand gebracht. Het Maritiem Portal heeft zich in sneltreinvaart ontwikkeld tot dé centrale toegang tot de maritieme geschiedenis. De halfjaarlijkse symposia hebben de onderlinge contacten gestimuleerd. Netwerken werden uitgebreid en er werd steeds meer geprofiteerd van elkaars deskundigheid en kennis gedeeld. Onderlinge en interdisciplinaire samenwerking werd door de bijeenkomsten gestimuleerd en allerlei gezamenlijke initiatieven kwamen van de grond. Ook in 2020 zal worden doorgedaan met het verder ontwikkelen van het geslaagde format. Het Maritiem Portal zal binnen het Huygens ING worden voorgezet. Het format inspireert inmiddels

andere onderzoeksterreinen (bijvoorbeeld <https://nvmg.nl>, januari 2019) tot vergelijkbare, vruchtbare initiatieven.

Schema van de derde en tevens laatste ontwikkelfase van het Maritiem Portal © Elco van Staveren.

Bijeenkomsten MP/de NMGN

Op de voorjaars- en najaarssymposia in 2019 waren de deelnemers van het Maritiem Portal, de auteurs van de *Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland* en andere belangstellenden in de gelegenheid elkaar te ontmoeten en samen te overleggen over de inrichting van de website Maritiem Portal. Tevens werden zij geïnformeerd over de stand van zaken van de maritieme geschiedenis, nieuwe hoofdstukken van de NMGN en maakten kennis met de resultaten van nieuw onderzoek.

Van links naar rechts: Robert Anraad, Els Jacobs, Jeroen ter Brugge, Leon Derksen en koffiepauze.

Op vrijdag 29 maart 2019 vond het symposium ‘Maritiem tableau. Vier resultaten van nieuw maritiem-historisch onderzoek in Nederland’ plaats in het gastvrije Maritiem Museum Rotterdam. De maximale capaciteit van 80 deelnemers was snel bereikt, er was zelfs een wachtlijst. Het was een geslaagd evenement. Hier vindt u het [uitgebreide verslag](#).

Op vrijdag 15 november 2019 genoot het najaarssymposium ‘Reflecties van de maritieme caleidoscoop’. Gezamenlijk Symposium van de Nederlandse Vereniging voor Zeegeschiedenis en het MP/de NMGN van een warm welkom in het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen. Voor het eerst werd het symposium samen met de Nederlandse Vereniging voor Zeegeschiedenis georganiseerd. Circa 100 deelnemers namen deel. Vanwege het succes is besloten dat het Maritiem Portal/de NMGN en de Nederlandse Vereniging voor Zeegeschiedenis elk najaar een gezamenlijk symposium zullen organiseren.

Van links naar rechts: ontvangst bij het Zuiderzeemuseum, Annette de Wit (voorzitter NVvZ), Detail tentoonstelling Kleren maken de vrouw, Els van Eijck van Heslinga (aftredend interim voorzitter Stuurgroep Governance) en screenshot Centraal Visserijregister 1911-2017.

NB verslagen van alle gehouden symposia (2016-2019) kunt u vinden op <https://maritiemportal.nl/symposia/>

Stuurgroep Governance en Werkgroep Content/Redactieteam

De website Maritiem Portal is in 2016 ontworpen door drs. Pien Steringa (Ontwerpbureau Diges, www.diges.nl) op geleide van dr. Rik Hoekstra (Huygens ING). Mr.dr.s. Marja de Keuning is aangesteld als webredacteur/projectcoördinator per 1 maart 2016.

De [Stuurgroep Governance](#) stond van augustus 2016 tot 1 maart 2019 onder professionele leiding van dr. Anita van Dissel (Universiteit Leiden). In de periode maart-november 2019 trad dr. Els van Eijck van Heslinga op als interim voorzitter. Op 15 november 2019 droeg zij het stokje over aan dr. Jelle van Lottum (Huygens ING – KNAW. Tijdens het najaarssymposium sprak Jelle van Lottum een laudatio voor haar uit en bedankte haar hartelijk voor haar aanstekelijke enthousiasme, deskundigheid en grote inzet. In 2019 kwam de Stuurgroep Governance twee keer bijeen.

In 2019 werd de [Werkgroep Content](#) omgevormd tot een redactieteam. Ron Brand (Maritiem Museum Rotterdam), Daniël Tuik (Huygens ING – KNAW) en Marja de Keuning dragen zorg voor de inhoud van de website.

Het Maritiem Portal werd ook in 2019 mede vormgegeven en voorzien van content door de hulp van vrijwilligers: Daniël Tuik (april 2018-mei 2019) en Gillis Kersting (januari-juli 2019).

In 2019 werden drie nieuwsupdates en twee nieuwsbrieven verstuurd aan de deelnemers en belangstellenden van het Maritiem Portal. De nieuwsbrieven staan [online](#). Belangstellenden kunnen zich online abonneren.

Het Twitteraccount [@MaritiemPortal](#) had op 31 december 2019 800 volgers. In 2018 zijn er ook pagina's Maritiem Portal aangemaakt op LinkedIn: [linkedin.com/company/maritiem-portal-van-nederland](https://www.linkedin.com/company/maritiem-portal-van-nederland) en op Facebook: [facebook.com/MaritiemPortal/](https://www.facebook.com/MaritiemPortal/). Deze accounts hebben eind 2019 circa 50 volgers, maar het berichtenbereik is vaak het dubbele.

Pageviews Maritiem Portal op basis van Google analytics

	Vanaf 18 nov. 2016	2017	2018	2019
gebruikers	430	4.439	12.839	18.379
paginaweergaven	1.893	26.830	41.911	45.103
+ views via resources Huygens: MGN en Rooswijk		2.533	9.740	2.659

NB teller voor NMGN is (opnieuw) geactiveerd vanaf januari 2020.

Publicaties/Presentaties:

- Marja de Keuning, 'Website. Het Maritiem Portal van Nederland <https://maritiemportal.nl>', *Tijdschrift voor Zeegechiedenis* 35:2 (2016) 62-63.
- Marja de Keuning, 'Website Het Maritiem Portal: de kracht van samenwerken', *Verenigingsbladen Oudstudenten Maritiem Onderwijs* (maart 2018) 20-21.
- Marja de Keuning, 'Het Maritiem Portal', *Scheepshistorie* 25 (2019) 38-39.
- Presentatie van Marja de Keuning in kader van de Discussiesessie over Digitale Platforms, Historicidagen, 22-24 augustus 2019 (Groningen).

Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland (4 delen)

Maritieme geschiedenis en maritiem erfgoed staan volop in de wetenschappelijke en publieke belangstelling. In 2016 zijn de werkzaamheden voor het realiseren van een [online](#) nieuw overzichtswerk op het gebied van maritieme geschiedenis van start gegaan. Deze 'Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland' (NMGN) is de opvolger van het gerenommeerde standaardwerk *Maritieme Geschiedenis der Nederlanden* (MGN) uit de jaren 1976-1978. In het nieuwe overzichtswerk wordt de laatste stand van zaken met betrekking tot onze kennis van de Nederlandse maritieme geschiedenis vastgelegd. De resultaten van de overvloedige vakliteratuur van de laatste veertig jaar zullen in dit volledig geïllustreerde standaardwerk voor de maritieme geschiedenis van Nederland worden verwerkt. Zo wordt de verworven kennis overgedragen aan een volgende generatie onderzoekers en belangstellenden. Anders dan in de oude MGN zullen scheepssectoren als binnenvaart en offshore nu ook uitgebreid worden besproken en daarnaast is er veel aandacht voor maritieme cultuur. Ruim vijftig ter zake deskundige auteurs zijn betrokken bij deze unieke publicatie. De betrokkenen zijn zichtbaar op het [Maritiem Portal](#). Het maritiem-

historische overzichtswerk zal vier delen omvatten, met in totaal zo'n 1.600 pagina's, inclusief een zeer grote hoeveelheid illustraties. Een belangrijk uitgangspunt bij de selectie van het beeldmateriaal is dat er zo veel mogelijk niet of nauwelijks bekende afbeeldingen zullen worden gebruikt. Peter Sigmond, Ron Brand en Remmelt Daalder zijn verantwoordelijk voor de beeldredactie. De planning is dat eind 2020 alle kopij ontvangen is.

Het gaat om een zeer omvangrijk project, dat voor (maritiem-) historici en vele maritiem geïnteresseerden van fundamenteel belang is. De digitale publicatie van de *Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland* zal vanaf 2019 op het [Maritiem Portal](#) een centrale plaats innemen. De online versie wordt in Open Access beschikbaar gesteld en zal volledig doorzoekbaar zijn. Ook van de oude [Maritieme Geschiedenis der Nederlanden](#) is de digitale versie in 2017 via het Maritiem Portal in Open Access toegankelijk gemaakt en deze blijft zo toegankelijk voor een groot publiek. Het [Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis - KNAW](#) garandeert de duurzame borging van de website, zodat toekomstige generaties maritieme historici en geïnteresseerden kennis kunnen blijven nemen van het nieuwe online standaardwerk over de maritieme geschiedenis van Nederland. In 2019 zijn [twee hoofdstukken](#) online gepubliceerd. Het gaat om 'Maritieme cultuur in de middeleeuwen' en 'Maritieme cultuur in de negentiende eeuw', beide van de hand van Remmelt Daalder. Voor 2020 staat inmiddels een aanzienlijk aantal hoofdstukken op stapel.

In elk deel van de 'Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland' wordt een duidelijk afgebakende periode uit de Nederlandse maritieme geschiedenis behandeld. Uitgangspunt is de ontwikkeling van de Nederlandse scheepvaart in en buiten Europa. De internationale context – de positie/ontwikkeling van de Nederlandse scheepvaart in de wereld – is eveneens van belang en zal waar nodig worden behandeld, maar de NMGN is geen comparatieve studie. Een ander belangrijk uitgangspunt is de ontwikkeling van goederen-, mensen- en ideeënstromen via het water door de eeuwen heen, die in veel opzichten bepalend is geweest voor de ontwikkeling van scheepstypen, navigatiemiddelen en handelsnetwerken. Dat geldt niet alleen voor de binnenvaart en de koopvaardij binnen en buiten Europa, maar ook voor de visserij (regionale en internationale vishandel) en de marine als beveiliging van handelsroutes. Al die scheepvaartsectoren komen in de NMGN aan bod evenals de offshore in deel vier. De centrale vraag is: hoe heeft de Nederlandse scheepvaart zich – in brede zin – vanaf de twaalfde eeuw ontwikkeld in relatie tot het vervoer van goederen en mensen over het water?

Het 'product' dat zal worden opgeleverd in 2019-2021 is de volledige, integrale, digitale en zeer rijk geïllustreerde tekst van de NMGN. De digitale publicatie wordt in 2019-2021 ingebed in het Maritiem Portal. In 2019 is het format hiervoor ontwikkeld en getest.

Een nieuwe MGN in 4 delen

- Opkomst van de rivier- en zeelandel (12^e en 16^e eeuw)
- De vaart in en buiten Europa (17^e en 18^e eeuw)
- Tijd van de grote zeevaart (1780 tot circa 1870)
- Mechanisering en schaalvergroting (circa 1870 tot nu)

Schematische opbouw Nieuwe MGN

Deel 1 (12 ^e tot 16 ^e eeuw)	Deel 2 (17 ^e eeuw)	Deel 3 (1780 tot 1870)	Deel 4 (1870 tot nu)
Ontdekking	Ontdekking	Ontdekking	Ontdekking
Binnenvaart	Koopvaardij/Zeeland	Koopvaardij/Zeeland	Koopvaardij/Zeeland
Binnenvaart	Binnenvaart	Binnenvaart	Binnenvaart
Offshore	Offshore	Offshore	Offshore
Visserij	Visserij	Visserij	Visserij
Marine	Marine	Marine	Marine

Koopvaardij
Marine
Binnenvaart
Visserij
Offshore

De opzet van de Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland.

Hoofdreductie:

Tekst : Henk den Heijer
Beeld : Peter Sigmond
Organisatie : Els van Eijck van Heslinga

Redactie afzonderlijke delen (horizontaal):

Deel I : Christiaan van Bochove
Deel II : Els Jacobs
Deel III : Anita van Dissel
Deel IV : Wouter Heijveld en Anita van Dissel

Redactie scheepvaartsectoren (verticaal):

Cultuurhistorische katernen: Peter Sigmond
Koopvaardij : Els Jacobs (buiten Europa) en Henk den Heijer (binnen Europa)
Marine : Anita van Dissel
Visserij : Christiaan van Bochove
Binnenvaart : Henk Dessens
Offshore : Wouter Heijveld

Beeldredactie: Peter Sigmond, Ron Brand en Remmelt Daalder.

Redactiesecretaris/eindredacteur/projectcoördinator: Marja de Keuning (Huygens ING).

De [Samenwerkende Maritieme Fondsen](#) (Vereeniging de Prins Hendrik Stichting, Admiraal van Kinsbergenfonds, Vaderlandsch Fonds ter Aanmoediging van 's-Lands Zeedienst, Directie der Oostersche Handel en Reederijen, Stichting Ondersteuningsfonds N.I.S.S., Stichting Helden der Zee-Fonds 'Dorus Rijkers') waren bereid om subsidies te verstrekken.

Vergaderingen en nieuwsbrieven

In mei, september en december 2019 vergaderde de redactie over de opzet en de kopij van de NMGN. Diverse hoofdstukken en bijdragen zijn inmiddels ontvangen en in bewerking in het redactieproces. Het redactieproces is verdeeld in horizontale en verticale lijnen, zodat de aansluiting van de kopij per deel en per scheepssector gewaarborgd is. De hoofdreductie houdt het geheel nauwlettend in de gaten.

Drie nieuwsbrieven en twee nieuwsupdates werden in 2019 gestuurd aan de ruim vijftig auteurs en redactieleden NMGN.

Maritiem Portal. Financieel overzicht tot en met 2019.

Het ontwikkelen en opzetten van het Maritiem Portal is geprojecteerd in de periode 2016-maart 2019, daarna is het project voortgezet onder de vleugels van Huygens ING. In 2016-2019 bedroegen de inkomsten € 63.217,00. De kosten waren € 53.125,05. Het project verloopt volgens planning. Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland. Financieel overzicht tot en met 2019.

Het opzetten en publiceren van de Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland is geprojecteerd in de periode 2016-2021. In 2016-2019 bedroegen de inkomsten € 273.000,00. De kosten waren € 156.294,00. Het project loopt enige vertraging op. In 2019 zijn twee hoofdstukken gepubliceerd. Voor 2020 staan er nu al een aantal (grote) hoofdstukken op stapel. Er zijn geen verdere bijzonderheden te melden.